

INSPIRATIONSPUNKTER

22. november 2016

[Kun det talte ord gælder]

Talepapir – URU alm. del – samrådsspørgsmål AÅ, vedr. hvordan ministrene vil sikre, at danske virksomheder sørger for, at deres produktion uden for Danmark også foregår under ordentlige forhold, stillet den 21. september 2016 efter ønske fra Christian Juhl (EL).

[Det er aftalt med UM, at begge ministre kort indleder med at sige tak for invitationen til at komme i udvalget.]

- Tak for invitationen til at komme her i udvalget i dag.

[Herefter besvarer erhvervs- og vækstministeren de to første dele og udenrigsministeren den tredje del af samrådsspørgsmålet.]

[Indledning]

- Jeg svarer på de to første dele af samrådsspørgsmålet, som drejer sig om danske virksomheders og det offentliges mulighed for at sikre ordentlige arbejdsforhold ved produktion uden for Danmark. Udenrigsministeren svarer på den tredje del, som handler om rettighedsbaseret bistand i Mellemamerika.
- Vi har jo ved en tidligere lejlighed drøftet *ansvarlig leverandørstyring* her i udvalget. Min holdning til

spørgsmålet har ikke ændret sig siden sidst, så derfor kommer jeg også til at gentage en række pointer fra vores tidligere drøftelse.

- Jeg mener helt grundlæggende, at det er bedst at motivere virksomhederne ad frivillighedens vej frem for at fremtvinge en bestemt adfærd gennem lovgivning.
- Og jeg synes, at udviklingen på området, siden vi mødtes sidst, giver god grund til at tro på, at det er en vej, der virker.
- Der er nemlig sket noget siden Danwatch offentliggjorde sin første rapport om forholdene på kaffeplantager i Brasilien.
- Blandt andet er der i regi af Dansk Initiativ for Etisk Handel (DIEH) blevet arbejdet på at organisere de involverede aktører såsom kaffeproducenter, detailvirksomheder og mærkningsordninger i en løsningsorienteret dialog.
- Desuden er det blevet offentliggjort, at Københavns Kommune og Odense Kommune er nye medlemmer af initiativet. For mig understreger det, at frivillighedens vej er den rigtige.

Ad. Spørgsmål AÅ

Hvordan vil ministrene sikre, at danske virksomheder sørger for, at deres produktion uden for Danmark foregår under ordentlige forhold?

- Først til spørgsmålet om, hvordan det sikres at danske virksomheder med produktion i udlandet sørger for at der produceres under ordentlige forhold.
- Virksomhederne kan motiveres til at tage ansvar for deres samfundsmæssige påvirkning, eksempelvis arbejdsforholdene i produktionen, enten igennem lovgivning eller ad frivillighedens vej.
- Som sagt mener jeg, at det er bedst at motivere virksomhederne ad frivillighedens vej, og det er mit klare indtryk, at langt de fleste virksomheder er motiveret af og ønsker, at deres produkter produceres under ordentlige forhold.
- Men virksomhederne har naturligvis brug for de rigtige rammer og de rigtige værktøjer til at tage ansvar for deres samfundsmæssige påvirkning.
- Rammerne sikrer vi gennem gode internationale retningslinjer for virksomhedernes samfundsansvar, og Danmark har i mange år arbejdet for at fremme disse retningslinjer i OECD, FN og EU.
- FN's retningslinjer opfordrer blandt andet virksomhederne til at udvise due diligence - **nødvendig**

omhu - i forbindelse med deres forretning, for at undgå at de direkte eller indirekte medvirker til overtrædelser af menneskerettighederne.

- OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder anbefaler konkret virksomhederne at deltage i initiativer, der samler mange interessenter, og i den sociale dialog imellem arbejdsmarkedets parter.
- Retningslinjerne er vigtige pejlemærker for virksomheder, der gerne vil tage ansvar.
- Dernæst skal virksomhederne selvfølgelig have de rette værktøjer til at kunne arbejde effektivt med disse retningslinjer og dermed minimere deres negative påvirkninger.
- De rette værktøjer vil også synliggøre indsatsen over for kunder og slutbrugere, så indsatsen bliver belønnet ude i markedet.
- Som jeg også nævnte på sidste samråd om samme emne, har vi i Danmark allerede mange CSR værktøjer og -fora, der understøtter dette formål.

[Eksisterende CSR værktøjer og fora]

- Danmark har eksempelvis oprettet et såkaldt nationalt kontaktpunkt i Erhvervsstyrelsen, der har til opgave at

informere om retningslinjerne og behandle eventuelle klager om mulige overtrædelser.

- Kontaktpunktet kaldes ”*Mæglings- og Klageinstitutionen for ansvarlig virksomhedsadfærd*” – i daglig tale MKI. Oprettelsen af kontaktpunktet følger af, at Danmark har tilsluttet sig OECD’s retningslinjer.
- I situationer hvor virksomheder ikke lever op til OECD’s retningslinjer for multinationale virksomheder, kan man derfor indklage virksomheden for MKI. Det gælder i øvrigt også offentlige institutioner, som kan indklages på lige fod med virksomhederne.
- Udover klagesagsbehandling, er det MKI’s opgave at udbrede kendskabet til retningslinjerne fra OECD og kommunikere, hvad virksomheders ansvar indebærer. Derfor afholder institutionen bl.a. kurser i due diligence inden for fx bygge- og anlægssektoren og tekstilsektoren.
- Jeg vil også nævne CSR Kompasset, som er et gratis online-værktøj lanceret af Erhvervs- og Vækstministeriet, Dansk Industri og Nordisk Ministerråd i 2005 og opdateret i 2013.

- Værktøjet kan hjælpe virksomheder med at udvise nødvendig omhu i arbejdet med ansvarlig leverandørstyring.
- Værktøjet tager højde for blandt andet FN's Retningslinjer for Menneskerettigheder og Erhvervsliv og OECD's Retningslinjer for Multinationale Virksomheder.
- Virksomhederne kan dog ikke altid løse komplekse problematikker om leverandørkæder på egen hånd. Derfor kan det være nyttigt at samarbejde med aktører med samme interesser.
- Her kan jeg pege på Dansk Initiativ for Etisk Handel som et eksempel på et tværsektorielt samarbejde, hvor virksomheder kan finde vejledning i blandt andet leverandørkædespørgsmål.
- Igennem samarbejde mellem virksomheder, fagbevægelsen, erhvervsorganisationer og offentlige instanser har Dansk Initiativ for Etisk Handel til formål at fremme international handel, der respekterer menneske- og arbejdstagerrettigheder og bidrage til en bæredygtig udvikling i udviklingslandene.
- Det er gennem samarbejdet i DIEH, at de konkrete rundbordssamtaler om produktionsforholdene i

kaffeindustrien, som jeg nævnte tidligere, er blevet til virkelighed.

- Og lad mig i den sammenhæng nævne, at det offentlige jo faktisk har bidraget til, at der er blevet sat fokus på denne sag gennem støtte til Fonden Danwatch, der har lavet rapporterne om arbejdsforholdene på kaffeplantager i Brasilien og Guatemala. Det er altså endnu et eksempel på, at staten bidrager til at motivere virksomhederne til at tage samfundsansvar.
- Jeg minder her om, at jeg som opfølgning på det forrige samråd oversendte et notat om statens økonomiske bidrag til Danwatch og MKI.
- Af notatet fremgår det, at Fonden Danwatch siden 2009 samlet set har modtaget ca. 14 mio. kr. fra det offentlige, herunder midler til at fokusere på værdikæder i fødevarerektoren frem mod 2018.
- Vi gør altså allerede meget for, at virksomhederne motiveres og har de rette værktøjer og fora til deres rådighed i forhold til deres arbejde for at sikre, at deres produktion i udlandet foregår under ordentlige forhold.

Ad. Spørgsmål AÅ

Hvordan vil ministrene sikre, at offentlige danske indkøb sker under optimal hensyntagen til arbejdernes løn- og

arbejdsforhold i produktionslandet (jf. Danwatchs seneste rapport om kaffeproduktionen i Guatemala)?

- Nu til spørgsmålet om offentlige danske indkøb.
- Det offentlige køber varer og tjenesteydelser for ca. 300 mia. kr. om året.
- Når det offentlige er så stor en indkøber, er det klart, at det offentlige også har et stort ansvar.
- Det primære ansvar er selvsagt, at vi får så meget for pengene som muligt. Det er mit klare indtryk, at de offentlige myndigheder tager det ansvar alvorligt.
- Jeg anerkender samtidig, at det offentliges ansvar også omfatter inddragelse af sociale hensyn, herunder f.eks. arbejdsretlige hensyn.
- Men jeg vil også understrege, at det ikke er nogen nem opgave at sikre sig, hvordan løn- og arbejdsforholdene er i hele leverandørkæden.
- Heldigvis er der hjælp at hente for offentlige indkøbere.
- Udbudsloven, der trådte i kraft ved årsskiftet, stiller visse krav, som myndighederne *skal* overholde i deres indkøb.

- Udbudsloven indeholder også mulighed for, at myndighederne *kan* vælge at tage yderligere sociale hensyn i deres indkøb.
- Desuden findes der både værktøjer og initiativer, som kan hjælpe indkøbere i offentlige myndigheder til at tage sociale hensyn, når de køber ind.
- Lad os starte med de krav og muligheder, der er reguleret i udbudsloven. Dernæst vil jeg nævne nogle af de værktøjer, som myndighederne kan bruge.

[Ordregivers krav og muligheder i udbudsloven]

- Udbudslovens krav til offentlige ordregivere skal generelt sikre, at der foretages et effektivt indkøb. Men disse krav bidrager også til, at der varetages andre hensyn.
- Udbudsloven indeholder f.eks. et krav, der *forpligter* ordregivere til at udelukke virksomheder, der er dømt for børnearbejde eller menneskehandel.
- Loven indeholder derudover *muligheder* for, at ordregivere kan udelukke virksomheder, der ikke overholder krav inden for miljø-, social- eller arbejdsmarkedslovgivning.

- Endelig indeholder udbudsloven *muligheder* for, at ordregivere i deres udbudsmateriale kan stille krav til tilbudsgivernes produktionsmetoder.
- For en ordregiver, der gerne vil sikre sig, at kaffebønnerne er dyrket i overensstemmelse med hensyntagen til arbejds- og lønforholdene for kaffebønderne, vil der fx kunne stilles krav om, at tilbudsgivers leverandører skal dyrke og producere deres bønner i overensstemmelse med fx fairtrade-principperne eller principper, der sidestilles hermed.

[Værktøjer til ordregiverne]

- På værktøjssiden er der først og fremmest *Den Ansvarlige Indkøber*, som er et online værktøj udviklet i samarbejde mellem Erhvervsstyrelsen, KL, Regionerne, Statens Indkøb, SKI, Miljøstyrelsen og Beskæftigelsesministeriet.
- Værktøjet tilbyder offentlige udbydere og private leverandører vejledning i udbud af offentlige serviceopgaver. Værktøjet indeholder også retningslinjer for, hvordan der kan stilles miljø- og energikriterier, etiske krav, sociale klausuler og arbejdsklausuler i offentlige udbud.
- Der er for nylig sat gang i en opdatering af *Den Ansvarlige Indkøber*, blandt andet på baggrund af den nye udbudslov.

- I regi af Miljøministeriet findes der desuden to relevante initiativer, nemlig *Partnerskab for Offentlige Grønne Indkøb* og *Forum for Bæredygtige Indkøb*.
- *Partnerskab for Offentlige Grønne Indkøb* er et partnerskab for offentlige institutioner, der ønsker at gøre en ekstra indsats for miljøet ved hjælp af indkøb.
- *Forum for Bæredygtige Indkøb* arbejder for at fremme miljøbevidste og ansvarlige indkøb af varer og tjenesteydelser hos professionelle indkøbere – både i offentlige og private virksomheder.
- Jeg er desuden opmærksom på, at det offentliges mulighed og ansvar for at bruge sin købekraft på at fremme forskellige sociale hensyn er noget, som optager rigtig mange, og som der ofte stilles spørgsmål til.
- Derfor har jeg netop bedt Erhvervsstyrelsen om at se på muligheden for at lave et samlet overblik over krav og muligheder i forbindelse med offentlige indkøb og samfundsansvar.

[Afrunding: Rammerne er til stede for at de involverede aktører kan klare det selv]

- Som I kan høre, så har vi allerede i dag en række krav, værktøjer og ikke mindst fora, der understøtter danske virksomheder og offentlige indkøbere i deres arbejde

med leverandørkædeansvar i forhold til de internationale principper.

- Jeg mener ikke, at mere lovgivning er vejen frem, men derimod, at det er bedst at motivere virksomheder og offentlige indkøbere ad frivillighedens vej.
- Tillad mig her afslutningsvist at vende tilbage til eksemplet fra Dansk Initiativ for Etisk Handel.
- Efter Danwatch offentliggjorde sin første rapport om forholdene på kaffeplantager i Brasilien, har der som nævnt pågået et arbejde i Dansk Initiativ for Etisk Handel med at organisere de involverede aktører såsom kaffeproducenter, detailvirksomheder og mærkningsordninger i en løsningsorienteret dialog.
- Jeg har noteret mig, at DIEH d. 9. juni 2016 samlede en række nøgleinteressenter til rundbordssamtale om produktionsforholdene i kaffeindustrien, som udmundede i udgivelsen af en række konkrete forslag til forbedringer.
- Det illustrerer, at den frivillige vej ser ud til at virke.
- En af anbefalingerne fra initiativets arbejde var desuden, at man fra politisk side fremmer samarbejde, dialog og partnerskaber på tværs af sektorer. Det mener jeg, at jeg har forklaret i dag, hvordan vi i høj grad allerede gør.

- Her vil jeg også nævne, at Dialogforum for Samfundsansvar og Vækst, som regeringen har nedsat, netop er en platform for tværgående samarbejde, hvor der kan sættes politisk fokus på særligt væsentlige temaer inden for virksomheders samfundsansvar. Jeg synes derfor, det er værd at bemærke, at Dialogforum prioriterer arbejdet med samfundsansvar i leverandørkæderne højt.
- Det er således min opfattelse, at de nødvendige rammer er til stede for, at de involverede aktører på kaffemarkedet kan tage sig af problemstillingen.
- Tak for ordet.
- Jeg vil nu give ordet videre til udenrigsministeren, som vil besvare den tredje og sidste del af samrådsspørgsmålet.